СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ IX. Олифантъ, Па. Субота 5-го Сѣчня 1901. Число 1. и 2.

КОЛЯДА.

Нап. Dean Stubbs.

I.

Коли Исусъ, панъ ангелôвъ. панъ ангелôвъ усѣхъ зъ небесъ, Дитя Маріи, прійшовъ у Ветлеємъ на свѣтъ нашъ сесь,
О! звѣзды спѣвали тогдѣ, и мѣсяць сявъ тамъ у горѣ, якъ срѣбло снѣгъ клавсь бѣлый передъ Його тронъ;
А волы тогды въ яскинѣ покланяли ся Дитинѣ, що якъ царь свôй власный возвѣщавъ законъ;
А вѣтеръ приносивъ, Йому лагôдный легôтъ въ ту пору чудовіи пѣсни ангелôвъ, святû;
А пѣсня ангелôвъ чудна: »Хвала Всевышньому, хвала« черезъ просторы йшла, звенѣла и розливалась всѣ.
Витай намъ Дитя! Витай намъ Исусе!
При спѣвахъ тыхъ хорôвъ, що служать Тобѣ!

II.

А Марія Дѣва, Мати повна ласкъ и чистоты, неба Панѣ, неба синыхъ Сына очей красоты.
О! якû спѣвала Йому пѣснѣ нѣжніи до сну, коли Вôнъ на лонѣ спочивавъ єи;
И Йому казала она, якъ склонила пѣсня свята пастырѣвъ лишити овечки свои;
И якъ три царѣ зô веходу прійшли за звѣздовъ къ Ироду дôзнатись, де крѣпкій уродивъ ся Царь;
Они бо небеснû знаки читали, и мудрû книжки и прійшли вклонитись и Йому зложити щедрый даръ.
Витай Дитя! Витай намъ Исусе!
Ты нашъ найкрѣпшій, Ты нашъ Владыка—Царь!

Перекл. П. Т.

Народна руска коляда.

Ой ци дома єсь пане ґосподарь,
Дай Боже!
На твоимъ дворѣ трояки гостѣ,
Дай Боже!
Єденъ гостонько — ясне сонейко,
Дай Боже!
Другій гостонько — ясный мѣсячокъ,
Дай Боже!
Третій гостонько — дрôбный дождживчокъ,
Дай Боже!
А що-жь намъ скажешь ясне сонейко?
Дай Боже!
Ой скажу, скажу якъ я тамъ зôйду.
Дай Боже!
Якъ я тамъ зôйду въ Недѣлю рано, рано раненько,
Дай Боже!
То я освѣчу горы, долины,
Дай Боже!
Горы, долины, въ полю ярины,
Дай Боже!
А що-жь намъ скажешь ясный мѣсячокъ?
Дай Боже!
Ей скажу, скажу, якъ я тамъ зôйду зъ вечера въ ночи коло пôвночи,
Дай Боже!
Ей що-жь намъ скажешь дрôбный дощичокъ?
Дай Боже!
Ей скажу, скажу якъ я тамъ впаду три разы въ маю,
Дай Боже!
Розрадуєть ся вся землиця,
Дай Боже!
Вся землиця жито, пшениця, въ лузѣ травиця.
Дай Боже!
Зôставай здорôвъ пане ґосподарь, зôставай
И зъ цѣлымъ домомъ и зъ милымъ Богомъ зôставай.
А мы ходиме, Бога просиме дай же намъ,
Дай же намъ Боже добру дорогу
Къ милому Богу, дай же намъ.

Записавъ Ив. Фариннякъ, зъ Trauger. Pa.

Народна руска коляда.

Ходить Стефанъ по ражданю, радъ ходить
И къ ньому ся святый Янъ пригодивъ:
Ходьмо братя по ражданю по чесности,
Днесь намъ ся зъявляють небеснû радости.
Надъ Вифлеємъ ясна звѣзда засвѣтила,
Де свята Пречиста Сына породила.
А де-жь Ты Го породила
Марія?
Въ Вифлеємѣ у стаєнцѣ,
алилуя!
Въ чимъ же Ты Го выкупала
Марія?
Сама рѣчка приплынула,
алилуя!
А чимъ-жесь Го повивала
Марія?
Сильверовû пилюшочки,
алилуя!
А хто-жь Му бувъ хрестный отець
Марія?
Цимборія зъ монстранційовъ,
алилуя!
Три царѣ о тôмъ Дитятю ся дôзнали,
Въ день и въ ночи непрестанно тамъ бѣжали.
А першій царь такû дары даровавъ:
Злотомъ, сребромъ колысочку обкладовавъ.
А другій царь такû дары даровавъ:
Миромъ кадивъ колысочку, обкаджовавъ.
А третій царь такû дары даровавъ:
Самымъ Христомъ того дитя именовавъ.

Записавъ В. Гришко въ Northampton, Pa.
вôдъ К. Гришка, (Щавне, Сян., Галич.)

Рôздво Христове.

„Отроча роди ся намъ, Сынъ, и даде ся намъ.“

Въ Ветлеемѣ, малôмъ мѣсточку дивна новина, така дивна, якъ нѣколи. Зъ кореня Єсея уродилось Дитя, повне чару небесного свѣта. Дѣва сповила Його, якъ людске дитя въ чистотѣ своѣй и нѣжности, що зродились зъ синого неба, и осѣнили єи.

Дитя вродилось въ бѣдности, въ вертепѣ-яскини; якъ вродилось, положено Його на сѣнѣ въ жолобѣ нѣмои скотины; бѣднû пеленки крыли Його тѣло, а вôлъ и оселъ огрѣвали Його.

Дрôбне Дитя! Свѣте жизни! Сердець раю! Якъ Ты знизилось, якъ Ты покорилось! Мовь то для Тебе вже мѣсця не було вь королѣвскôмъ городѣ сильного царя Давида. Мовь бы Ты мало серце свое закровавити вже зрана людскою тьмою, недолею и злобою! Любе Дитя! Нѣжный Сыну!

Ты терпишь, и усмѣхаєшь ся, Ты пониженый, и величаєшь ся! Ясность бе изъ Твоихъ очей, а коло дрôбныхъ Твоихъ устъ знати бôль.

Исусе! Солодкій надъ все, дрôбный Исусе! Якъ лучь свѣтла, що ломить ся въ краски зъ небесной дуги, прійшовъ Ты до насъ, и якъ цвѣтъ сельного крѣна зъ пустынѣ, зацвивъ Ты намъ.

И груди нашû, сухû вôдъ жизни, мовь росою Тобою звогчують ся, и мы пѣснѣ Тобѣ похвальнû заводимъ, святû пѣснѣ, так святû, якъ ангельскû уста, а такъ полетнû, якъ ангеловû крыла. Свѣтъ намъ обновляє ся, а нашимъ очамъ невидиме стає видимымъ.

Бо се твоє Рождество, Исусе, бо се наше друге рождество, бо се народины нового неба и новои землѣ. котрû дрôбный крокъ Твоихъ стôпъ почувши, запалюють ся ясною зорею, и злученû зъ собою несуть зо спѣвомъ »Слава во вышнихъ« нове жите, що скôльчить ся и зôйде и процвѣте во всѣхъ людяхъ, мужахъ и женахъ, молодцяхъ и дѣвахъ и въ дрôбныхъ, якъ Ты, отрочатахъ.

А Ты до нихъ, якъ женихъ выйдешь, въ ясно-ткану одѣжь убраный, и пророчешь: Прійдѣть благословеннû Отця моего и наслѣдуйте царство, що еще передъ початкомъ свѣта заложилось. И поведешь за собою всѣхъ прибитыхъ, пониженыхъ, трудячихъ ся вь многихъ скорбахъ, якъ Царь можный, якъ побѣдникъ всемірный.

Слава Тобѣ! На вѣки слава! Слава Тобѣ, якъ Сынови, слава Тобѣ, якъ цареви, слава Тобѣ, якъ побѣдникови!

Якъ Сынъ бо, Ты вказавъ намъ дороги, якъ царь бо, Ты намъ вказавъ хрестъ, а якъ побѣдникъ, Ты стеръ голову зміѣ, що насъ смертію тревожила.

Радуй ся Исусе! И мы радуймось, братя, »свѣтъ бо Христовъ« просіявъ на насъ зъ Рождествомъ Того, що прійшовъ до насъ, щоби насъ завести въ »вышній Єрусалимъ.«

П. Тимкевичъ.

Переглядъ тыждневый.

Анґлія добуває остатныхъ силъ, щобы здусити маленькій народъ Буровъ въ полудневой Африцѣ. Та дарма — не иде! Хоробрость и жажда волѣ тыхъ пастуховъ и рольниковъ мае больше стойности, якъ міліярды анґлійскихъ доляровъ и сотки тысячь войскъ.

Капіталісты и консервативны, зъ котрыхъ складае ся анґлійске правительство, туманять свой народъ якъ можуть, щобы и надальше достарчавъ грошей и вояковъ до Африки. Натрафляють однакъ и ту на що разъ больший опоръ. Убоге население Анґліи зачинае поволи розумѣти, що сю войну капіталісты выкликали, щобы загорнути золоти и діямантовй поля бурскихъ республикъ. Ворушить ся про те и протестуе, хотяй война точить ся дальше безъ перестанку и страшно много пожирае людей и гроша. Пôсля справоздань міністерства войны, до кôнця новембра м. р. стратила вже Анґлія въ полудневой Африцѣ 49 тысячь 750 людей, а новый парляментъ, котрый недавно зъѣхавъ ся бувъ до Лондону, мусѣвъ ухвалити 75 міліоновъ доляровъ на новй военнй выдатки. Значить, страты необчисленй, а Буры тримають ся теперь еще лучше. Зъ имовѣрныхъ жерелъ надходять вѣсти, що теперь мають они понадъ 20 тысячь битного и добре въ войсковомъ ремеслѣ вправленого войска. Окрôмъ того ихъ ґенералъ De Wet, Делярей, Беерсъ и пр. показали ся найздôбнѣйшими вождами, якихъ коли свѣтъ бачивъ. Способъ проваджения партизанскои войны тыми ґенералами (а найбольше Деветомъ) беруть нынѣ за взôръ всѣ войсковй школы и академіи цѣлого свѣта. А навѣть що больше: они зробили переворотъ въ войсковыхъ наукахъ и поглядахъ, бо зъ колькома тысячами людей вже рôкъ бють ся зъ 200 тысячною анґлійскою армією, не дають ся нѣякъ зловити и часто вôдносять надъ нею побѣду. По програной Анґлійцѣвъ пôдъ Nooitgedacht, прійшла черга на Halvetia, где Буры пôдъ ґен. Бота забили имъ опять 50 людей а 200 взяли до неволѣ. Также пôдъ Greilistand згинуло имъ 2 офіциры, 8 жовнѣрôвъ, 27 є раненыхъ и 20 взятыхъ до неволѣ. Въ Gatuk заняли Буры 25 ваґонôвъ зъ поживою и амуніцією, пôзнѣйше обсадили околицю Kimberley, Carnadon, Ficksburg, Senekal, Keleinfontein, Chines; знищили множество мостôвъ и зелѣзничныхъ дорôгъ, а врештѣ вступили до анґлійскои кольоніи Кейпъ и ту ширять повстане дуже скоро.

Жаданя союзниковъ будуть правдоподôбно приняті хиньскими повномочниками, котрй хочуть однакъ перше знати: а) чи не выстарчило-бъ вмѣсто буреня фортôвъ въ Таку розъоружити ихъ; б) чи союзники жадають смерти винныхъ принцôвъ такъ само якъ другихъ виновниковъ; в) чи союзники думають и дальше высылати войска въ глубь краю та убивати невинныхъ и нищити ихъ маєтки; г) котрй мѣсця хотять мати въ своѣй власти и на якъ довго и д) скôлько войска хотять удержувати въ Пекинѣ?

Въ Галичинѣ вже й по выборахъ. Зъ Русиновъ вийшло всего 8 пословъ: д-ръ Косъ, Ю. Романчукъ, Вас. Яворскій, д-ръ Король, Барвѣньскій, Гладишовскій, Мандичевскій и д-ръ Янъ Глужаньскій. Зъ того перший 4 належать до такъ званыхъ незалежныхъ пословъ а прочй зачисляють ся до угодовцѣвъ або правительственныхъ пословъ.

Взагалѣ, на 42 послы, котрй Галичина выбирае до рады державнои зъ 4 и 5 ои куріи зыскала найбольше польска шляхта, бо ажь 24 мандаты (розумѣе ся, надужитемъ власти и шахрайствами) два мандаты здобули соціялісты (у Львовѣ и Краковѣ), пять сторонники Стояловского, а 3 польски людовцѣ. Мы побѣдили, „ликуе" теперь польско консервативна и клерикальна преса, мы горою, народъ иде за нами! А въ дѣйсности той народъ бувъ ошукуваный, терризованый и змушуваный голосувати на своихъ ворогôвъ; а они побѣдили неправдою, незаконными средствами, злодѣйствомъ и кривдою.

Найтяжше зôставъ ту покривдженый рускій народъ. Вôнъ поносить въ краю найбольшй тягарѣ, терпить крайну нужду, уважае ся за найвѣрнѣйшого династіи и державѣ, а однакъ его найбольше беруть пôдъ ноги... Та се нѣчого, що вôнъ проґравъ опять; его проґрана була предвиджена, але за те цѣла та компанія принесла ему и велику моральну користь. Передвыборчій рухъ, вѣча, зборы и горяча аґітація порозумѣли многихъ, а въ декотрыхъ округахъ выборчихъ якъ нпр. Бучачь-Чортковъ, Залѣщики Борщôвъ Городенка и т. п. перепали рускй кандидаты лишь колькома, або колькадесятьма голосами. Можна зъ сего вносити, що часъ нашои побѣды также недалекій.

Въ пôвнôчной части Буковины перейшовъ также рускій посолъ Еротей Пѣгулякъ.

Угорске консервативне правительство (подôбно якъ и всѣ другй того рода) зôстало сильно скомпромітоване въ очахъ свѣта. Соціялістична ґазета „Nepszawa" выдавана въ Будапештѣ, доносить, що вôдкрыто тамъ великй пôдкупства, въ якй мае бути вмѣшане множество высокихъ урядниковъ, колька міністрôвъ и 118 пословъ. Всѣ подобнй факты доказують ту незбиту правду, що каста великихъ пановъ упала дуже низько, спôдлѣла цѣлкомъ и вже остатный часъ вôдобрати всяку власть зъ ей рукъ.

Руске
письменство въ Америцѣ.

Хоть яка маленька дробка писанъ, печатаныхъ рускою мовою въ Америцѣ, хоть яка се бѣднота, однакъ оно цѣкаве знати, колько было того письма тай яка его вартость.

Здаесь въ роцѣ 1886 основавъ о. Ив. Волянскій въ Shenandoah, Pa. ґазету »Америка«, а ей редакторомъ бувъ д-ръ В. Сѣменовичь. Була се перша ґазетка въ Америцѣ. Яке було въ першихъ початкахъ мізерне житє тутешныхъ Русиновъ, така була тай и мусѣла бути ихъ ґазетка. Она була мізерна и своимъ змѣстомъ тай и внѣшною формою. Народъ нашъ Лемки, дуже малымъ числомъ письменный, не могли вôдчувати потребы читаня ґазеты. Цѣла увага и охота народу була звернена на орґанізаціи церковныхъ громадъ и на будовы церковъ.

По вôдъѣздѣ о. Ив. Волянского до Галичины, перестала и »Америка« выходити. На ей мѣсце та ей черенками выдае о. К. Андруховичь »Руское Слово«. Та друга зъ ряду ґазетка выходить вôдъ сѣчня 1891 р. до кôнця грудня 1891 р. также въ Shenandoah, Pa.*) Она ще мізернѣйша вôдъ попереднои. Та ґазетка появилась въ часѣ звѣсныхъ „историй шенандорскихъ".

Ажь въ роцѣ 1892 выдавъ о. Гр. Грушка въ Jersey City, N. J. одно число ґазетки »Новый Свѣтъ«, котрого менѣ не довелось бачити. Въ роцѣ 1893, 15. зересня появилась »Свобода« въ Jersey City, N.J. Заложивъ и редаґовавъ ей тогдѣшный гр. кат. священникъ, нынѣ православный въ Old Forge, Pa. Гр. Грушка. Въ Jersey City выходила »Свобода« вôдъ 15. вересня 1893 р. до 18. юлія 1895 р. Въ першôмъ роцѣ 1893. вийшло »Свободы« 7 чиселъ. Въ 1894 р. появилось 46 чиселъ, въ 1895 р. 18 чиселъ, — разомъ вийшло въ Jersey City зъ пôдъ редакціи Гр. Грушки 82 числа. Треба ту згадати,

GENERAL CHRISTIAN DE WET.
Славный бурскій ґенералъ, котрого нѣякъ Анґлики не могуть спôймати.

що одного тыждня редакторъ выдавъ одну маленьку картку вмѣсто числа »Свободы« и тамъ скаржить ся, що нѣхто не хоче нѣчого платити тай годѣ выдавати ґазету. Перше число »Свободы« треба вважати першою поважнѣйшою ґазеткою на амер. Руси. Початки були труднй. Троха черенокъ замовлено за грубй грошѣ въ Ню Йорку та нѣкому було знати, колько ихъ потрѣбно, щобъ зложити маленьку ґазетку. Складачôвъ не було. Охочй хлопцѣ учились тай складали, якъ умѣли. До друкарнѣ возилось формы на тачкахъ. Бувало такъ, що злобный уличникъ перевернувъ тачки, тай бувай здоровъ зъ ґазетою. Та все-жь она, якъ на такй обставины не дуже лихо презентовалась. Головными справами, якй заповняли шпальты »Свободы« були: справы церковнй, справы орґанізаційнй и полеміка. Вôдтакъ йшло ще колька сензаційныхъ новинокъ, коротенькй вѣсти зъ краю, тай вѣршики Гр. Грушки. Справы церковнй обговорювала тогдѣшна „Свобода" выключно зъ боку орґанізаційного. Церковь руску въ Америцѣ хотѣвъ мати о. Грушка чисто галицку зъ ей обрядами, а чисто сектанскою безъ нѣякои зверхности. Кожда громада зъ ей священникомъ, для себе самои найвысша зверхность. Угорскихъ священниковъ не любила „Свобода", Айриш ôвъ не терпѣла на очи, а вже православныхъ, чи цареславныхъ, якъ то ихъ самъ Гр. Грушка окрестивъ — просто ненавидѣла. На доказъ якъ о. Гр. Грушка ненавидѣвъ цареславныхъ и що думавъ про нихъ, наводимо его власнй гадки зо „Свободы" ч. 1895 р.:

„Въ що вѣрити, а чого вôдрѣкати ся мають нашй Русины, переходячи на цареславіе въ Америцѣ.

1) Вѣруеши ли и исповѣдуеши ли, що кождый россійскій православный не мае своей волѣ, але есть скотина, котра мусить повиноватися царскому кнуту?

— Вѣрую и исповѣдую.

2) Вѣруеши ли и исповѣдуеши ли, що видимою головою православной россійской церкви есть господинъ Побѣдоносцевъ и обер-прокуроръ, ґенералъ поліціи, а невидимою головою самъ царь?

— Вѣр . . . . .

3) Вѣруеши ли и исповѣдуеши ли, що царска воля есть божа воля и що въ Россіи „семе не кради" не обовязуеть нѣкого?

— Вѣр . . . . .

4) Вѣруеши ли и исповѣдуеши ли, що только съ царской православной церкви достати ся може чоловѣкъ по указу до неба черезъ холодный Сибиръ?

— Вѣр . . . . .

Отрицаеши ся ли папскихъ заблужденій: що духъ святый походить ôдъ Отца и Сына?

— Отрицаю ся.

А вѣруеши ли, що духъ св. приходить черезъ московску цензуру?

— Вѣ . . . . .

5) Чи вѣруешь-ли все тое, чого я самъ твôй платный Татюшка не вѣрую?

— Вѣрую все вѣримое и не вѣримое.

6) Чи вѣруеши все тое на щось присягавъ и чого ôдрѣкавъ ся и чи готовъ еси смерть пострадати?

— Ну, се справа крови и моя жѣнка порадить ся свого бучера, котрый бувъ перше адвокатомъ"

„Свобода" ч. 40. 1894 р.

»Покойный царь Александеръ III. а Николай II. терѣшный самовладця Россіи.«

. . . .

„Мы маемо надѣю, що за владѣня Николая II. буде въ Россіи конституція и закованая до сихъ поръ Мала Россія проговорить въ своимъ рôднôмъ языцѣ свое горе и печаль.

Мы зъ нашой стороны желаемо новому царю Николаю Александровичу II. многая лѣта а Руси конституційныхъ часовъ. Тодѣ подпольная Росія щезне, фабрика бомбъ пусткою свѣтити ме, революціонеръ нигилиста буде вѣрнымъ пôдданымъ. Петропавловская крѣпость обернеть ся на школу; зароснуть шляхи на далеку и холодну Сибиръ. Тодѣ буде тѣшитись мати сыномъ — а мужь зъ женою будуть молитись за батюшку царя. Подвôйно родити ме руска земля хлѣбъ, а слава Руси вôльной гремѣти буде по всѣхъ кôнцяхъ той земли!

Слибъ нашъ голосъ дойшовъ до царя, то добре зробивъ бы царь, наколи бы повыганявъ монахôвъ дармобдѣтелей со всѣхъ монастырей Руси святой и казавъ тымъ фабрикантамъ молодиць розôйтись по міру тай въ потѣ чола працювати на хлѣбъ, — а монастирскй скарбы змѣнити на державный школьный фондъ — а въ кождôмъ селѣ запровадивъ школу, въ котрой бы учили на зрозумѣлой мовѣ и добру учили.

Давъ бы Богъ, наколибъ хоть теперѣшный царь дотримавъ клятву взглядомъ Малой Росіи, а давъ волю говорити рôднымъ языкомъ Русинамъ и той языкъ плекати въ школѣ, въ урядѣ, въ театрахъ. Русь-Украина лишень того бажае и больше ничь. . . . . .

. . . .

Кôнчимо нашу посмертну звѣстку словами: Со святыми упокой . . . . . Александра III., а подай крѣпость и силу Николаю II-му, щобъ царивъ и привернувъ рôдну мову Руси Украинѣ до теперь нѣмой".

Справы орґанізаційно-народнй були троякй: „Братства", „Союзъ" и „Дôмъ Еміґраційный": Для Братствъ выдруковано колька статутôвъ, для „Союза" першй статуты: Статуты Руского Народного Союза въ Америцѣ — Типографія „Свободы". На Дôмъ Еміґраційный зôбрала редакція „Свободы" $150.00, котрй то грошѣ до нынѣ процентують ся у давнѣйшого редактора. Наймôцнѣйшими статями тодѣшнои „Свободы" були статѣ полемічнй. Пôдъ той часъ выдавали угорскй Русины „А. Р. Вѣстникъ", священниковъ зъ угорскои Руси чимъ разъ больше наплывало, они кавалкували великй парохіи, ѣздили по Америцѣ, вышуковали изъ-за штолы Русинôвъ — все тото „Свобода" сильно атакуе, а зъ редакторомъ „Вѣстника" довжезными статями веде полеміку. Редакторъ тодѣшнои „Свободы" признаесь Русиномъ Украинцемъ, пише довжезнй передовй статѣ въ роковины смерти Т. Шевченка и ненавидить казьонну Росію. Мова тодѣшнои „Свободы" досыть чиста, форма чимъ разъ выправляесь, а вже последнй ей числа, сли бъ выкинути деякй непотрѣбнй полемічнй строчки, можна-бъ вважати досыть добрыми.

(Дальше буде).

Дописи.

Зъ Ню Йорку.

День 17. грудня 1900 р на довго зôстане въ памяти намъ Русинамъ жіючимъ въ Ню Йорку на долѣ мѣста. Всч. о. Н. Подгорецкій и п. Ал. Зволиньскій, дяко-учитель зъ Джерзи Сити, прибули до насъ, щобъ помочи намъ пробудити ся зъ довголѣтного сну. До сего часу нами нѣхто щиро не интересувавъ ся. Вправдѣ російско-православна місія старала ся звабити декотрыхъ до себе, обѣцюючи имъ золотй горы, але до нынѣ для насъ Русиновъ галицкихъ ничъ доброго не зробила, хиба то, що неоденъ »замотеличеный московщиною — нашъ Русинъ встыдае своей бесѣды та пхае ся межи чужихъ, котрй »перекинчика« за ничь мзють и лишь выкорыстують матеріяльно. До теперь мали мы ще и другихъ опѣкуновъ поляковъ. Котра дѣвчина вийшла замужь за москаля або поляка, то цѣлкомъ вырекла ся свого руского имени и бесѣды. Поляки часто затягали нашихъ людей (по большой части мало-мѣщанъ зъ всхôдной Галичины) до swego kościoła, kółek teatralnych i drugich patriotycznych towarzystw. Многй Русины читають ще и днесь лишь польскй ґазеты. Третй опѣкуны — то наше старокраевй Мошки, Шмулѣ и другй. Кождый вечеръ чи свято чи будный день, чи пôстъ чи мясницѣ, множество зôпсутыхъ нашихъ дѣвчатъ и деякихъ хлопцѣвъ, а навѣть жонатыхъ, остатный центъ несуть на бару жидôвску и по цѣлыхъ ночахъ гуляють и танцюють; однй въ пивници, а другй на першôмъ поверсѣ; розумѣе ся, що тамъ цвите найбольше зôпсуте на свѣтѣ. Мали мы передъ колька лѣтами ще опѣкуновъ, декотрыхъ угорскихъ священниковъ, котрыхъ поступки въ Ню Йорку звѣснй майже по цѣлой Америцѣ.

Вороги тѣшили ся, а мы Русины спали и упадали чимъ разъ низше. На щасте есть межи нами кольканайцять Русиновъ, въ котрыхъ ще бе щиро-руске серце и котрй роздумовали надъ тымъ, якъ бы то всѣхъ Русиновъ въ Ню Йорку злучити разомъ въ одну руску орґанізацію. Початокъ до такои орґанізаціи давъ мітинґъ, що вôдбувъ ся 17. дец. въ домѣ ч. А. Корпана 108 Ludlow st N. Y. По теплой бесѣдѣ о. Пôдгорецкого, присутнй ухвалили одноголосно основати руско-народне товариство просвѣтне. На часъ зборôвъ выбрано предс. ч. А. Корпана, секр. ч. Ив. Молчка. На внесене ч. П. Яремы дано сему товариству имя »Зоря«. Цѣль товариства есть: всѣхъ тутешныхъ Русиновъ, вôдшукати и притягнути до сего нашого товариства та зробити пожиточными для Матери-Руси; просвѣщати себе взаимно черезъ читане рускихъ ґазетъ, книжокъ, розговоры, вечерки, театральнй представленя, вспôльно собѣ помагати и чесно забавити ся, та въ той спосôбъ хоронити себе вôдъ дальшого вынародовленя, и показати свѣтови, що мы Русины ню-йорскй жіемо. Членомъ »Зорѣ« може стати кождый чесный Русинъ и Русинка або Славянинъ, звѣсный зô своеи прихильности до насъ Русиновъ. Ухвалено вступне 25 цнт., а мѣсячну вкладку 15 цнт. Вписали ся слѣдуючй члены:

А Корпанъ, И. Молчко, Е. Лотоцкій, І. Шульга, В. Лотоцкій, М. Мельничокъ, В Яхницкій, Д. Балко, В. Кривцунъ, С. Бурдіапъ, І. Сосновскій, П. Ярема, А Кащеньскій, А. Зволиньскій, о. Н. Пôдгорецкій.

Выбрано слѣдуючій комітетъ:

А. Корпанъ, председатель, П. Ярема, заступникъ, Д. Балко, секретарь, И. Молчко, касієръ, В. Кривцунъ, біблиотекаръ, В Лотоцкій, господаръ, В Яхницкій, контрольоръ.

На початокъ зложили члены $6.85. Тымчасомъ будуть члены сходити ся до дому ч. Ив. Молчка, 180 Ludlow st. (3 поверхъ) Ню Йоркъ Сити (East Side) кождои недѣлѣ о год. 4 по пол. Слѣдуючй мітинґи будуть вôдбувати ся що мѣсяця въ кожду недѣлю по першôмъ.

Понеже у насъ на долѣ мѣста истнуе вже сестричне братство св. Ольги, то есть надѣя, що якъ оба нашй молодечй товариства (сестр. братство и »Зоря« лѣпше розвинуть ся, тогды вынаймемо вспôльну галю на сходины и все пôде скорымъ крокомъ на передъ. Того самого вечера выпожичили члены колька цѣкавыхъ книжокъ и розôйшли ся въ веселôмъ настрою домôвъ. Понеже въ комітетѣ и самôмъ товариствѣ находять ся люде, що уже въ старôмъ краю ревно трудились для добра Руси и за те терпѣли вôдъ „шляхоцко-польского ржонду", то есть надѣя, що „Зоря" засвѣтить ясно и розбудить зô сну ню-йорскихъ Русиновъ живучихъ на долѣ такъ, якъ розбудились вже Русины старанемъ колькохъ патріотôвъ на горѣ мѣста.

Членъ „Зорѣ".

Зъ Шамокинъ, Па.

Дня 25. м. м. 1900 р. вôдбувъ ся тутъ вечерокъ въ память бл. п. митрополита Йосифа Сембратовича въ гали пôдъ рускою церквою.

Рано вôдслужили заупокôйну Службу Божу и панахиду оо. Н. Пôдгорецкій, Ст. Макарь и К. Лавришинъ. Пôдчасъ богослуженя спѣвавъ прекрасно шамокинскій хоръ пôдъ управою п. М. Вачиньского.

Вечерокъ розпочавъ ся о год. 7-ôй. Хоръ вôдспѣвавъ колька гарныхъ пѣсень, котрй вийшли удачно, а дѣти вôдограли комічну оперетку „Коза Дереза", котра вийшла добре, якъ звычайно, и комедійку „Край Дармоѣдôвъ." Въ той комедіцѣ звернули на себе увагу добрымъ вôдданемъ роль Ольга Талпашъ, М. Констанкевичь и А. Мурдза. Рôвно-жь и прочй дѣти заслугують на похвалу.

Признане належить ся о. Ив. Констанкевичу, тамошному священнику, котрый дбае о тое, щобъ нашй Русины не спали, але учились и забавлялись прилично. Не менче працюе и п. Бачиньскій не лишь черезъ день у школѣ, але також вечерами учачи хору и представлень, доказомъ чого частй вечерки що вôдбувають ся въ Шамокинъ. П. Г. Констанкевичь також немало причинилась до сего, що вечерокъ удавъ ся, а то красною грою на фортепянѣ пôдчасъ вечерка и приладженемъ вôдповѣдныхъ строѣвъ для дѣтей.

Чому-жь то шамокинскй Русины, спытае неоденъ, устроюють вечерки, а старшй нашй рускй парохіи: Шенандоа, Гейзелтонъ, Фріландъ и другй нѣ? Чому у нихъ нѣчо инше не чути лишь то, що панъ превелебни забравъ $10,000 и поѣхавъ до Мадяръ Орсаґу, а бѣдный народъ зôставъ и дальше темный якимъ бувъ? Тому, бо не мають людей, котрй бы дбали о нихъ и хотѣли ихъ чогось научити, а дбають лишь о $.

Всюда повиннй Русины дбати, щобъ мали людей, котрй бы ихъ учили не лишь доляры давати, але и якъ на свѣтѣ жити, щобъ не бути все позаду, але зровнятись зъ другими цивілізоваными народами.

Гость

*) Заходами редакціи „Р. С." вийшовъ коротенькій вытягъ требника, котрый и бачивъ у Калакуки въ Jersey City, N. J.

Святый вечѣръ „Свободы.“

И я любенькй читателѣ святкую святый вечѣръ въ моѣй малой рôдной рускôй хатѣ. Я разомъ зъ вами всѣми, що читають мене и платять центы на мое жите, васѣла въ теплôй хатѣ заможнѣйшого Русина бизнесісты, въ шандѣ бѣдного майнера, въ чужôй, не своѣй хатѣ будѣ робôтника, при желѣзныхъ заводахъ, цукровняхъ, капелюшняхъ, молдерняхъ, слейтовыхъ майнахъ, рексєвняхъ — по всѣхъ усюдахъ, по цѣлôй безмежнôй Америцѣ, вôдъ славного Бостону до спокôйного Санъ Франціско. Я зъ вами робôтники Русины засѣла до св. вечери и привитавши Христа преславною колядою: »Богъ предвѣчный«, починаю оповѣдати свою історію, она цѣкава — послухайте!

Вы вже мои любй довгй лѣта сиротами поневѣрялись по Америцѣ, якъ я ще десь далеко за горами, за морями малою дитиною дрѣмала. Та добрй люде, колись они були, нынѣ вже забули, ворожили менѣ лучшу долю, купили шифкарту, справили якй-такй лашки и казали приѣхати въ Америку, до своихъ людей, до свои рôднѣ. И я причалила дня 15. вересня 1893 року до Jersey City, N. J. и привитала своихъ рôдныхъ щирымъ рускимъ, козацкимъ, бундючнымъ словомъ. Я навчала васъ добру. Я накликовала васъ, щобъ вы були все щирыми, тямучими Русинами, добрыми сынами своихъ батькôвъ незабутыхъ, бо хто матѣръ забуває, того Богъ карає! Я учила васъ, щобъ вы свою вѣру нѣ за золото, нѣ за срѣбло чужимъ людямъ не продавали, щобы до чужихъ не навертались. Я учила васъ, щобъ вы о просвѣту старались, чужому научались, свого рôдного не цурались. Я учила васъ, щобъ вы себе взаимно спомагали, въ »Союзѣ« всѣ лучились, нерозрывались, щобъ братствами и »Союзомъ« долю собѣ поправляли. Тай вы мене не дуже слухали, вôдъ мене вôдвертались, по салунахъ свои серця звеселяли, про свою долю пяную — дбали.

Два святй вечерѣ я зъ вами въ Джерзи Сити святкувала »Богъ предвѣчный народивъ ся« мы спѣвали, щиро себе звеселяли.

Та тѣсно менѣ стало мѣжь вами братчики любй, я затужила за моими чорными угляными братами; дочекала я на »гôрцѣ« до 18. юлія 1895 р. купила тикетъ тай перебралась до Шамокинъ, щобъ цѣлôй Руси американской служити, вôдъ угллрôвъ до всѣхъ робôтникôвъ проречи голосне слово, про нашу долю, нашу братню злуку и нашу народню распрю. Тамъ накликовала я до любви и згоды, натяковала про нашй церковнй лихолѣтя, усяку науку въ тверду руску голову впыхала. И опять оденъ св. вечѣръ зъ вами я любенькй обходила. И знову радôсну пѣсню »Вселенная веселися« зъ вами я весело заспѣвала тай радѣла, що доля-мачуха пригорне своихъ дѣтокъ, якъ пригорнувъ ихъ Христосъ своєю безконечною, божою любовію.

Тай знову я сирота, якъ той нашь безталанный робôтникъ, шукаючи за хлѣбомъ-роботою, повандровала дня 2. липня до Мт. Кармелъ тай ту я свого молодечого вѣку ажь чотыри роки прокоротала. Вѣрна своимъ засадамъ, дбала про свою и народа честь, про его добро и славу, про поступъ менчого брата, я веселилась, смутилась и плакала зô своимъ народомъ. Любила я его сердечного, якъ рôдну матѣнку вдовицю. Боронила я его завзято якъ львиця передъ усѣми звѣрюками, що хижй пащи и острй зубы настроювали на нашого поневоленого брата, на нашу поневолену церковь сироту та на наше народне достоинство. И знову я зъ вами дѣти поневоленого народа чотыри святыхъ вечерѣвъ святковала и на злôсть всѣмъ ворогамъ, на диво цѣлôй Руси веселу пѣсню рôздвяну: »Дивная новина« спѣвала. Та ще и дальше я повандровала, якъ та сирота, що мѣжь добрыми людьми теплого та щирого приюту шукає.

Въ горячій часъ, въ пору важку, въ самй жнива, дня 1. августа 1900 р. знайшла щирій приютъ, батькôвску опѣку въ Олифантъ, Па.

Тай ось нынѣ въ святый вечѣръ зъ вами опять до вечерѣ засѣдаю тай зъ веселои груди зô всѣми Русинами божу пѣсню спѣваю: »Нова радôсть стала, яка не бувала, надъ вертепомъ звѣзда ясна свѣту засіяла«.

Наша вечера бѣдна—убога. Нашй стравы и напитки запрацьованй чорною, змученою рукою, але они намъ до смаку, они намъ по нутру. Мы силомôць вôдорвана частинка нашого 30 міліонового народа, чесно бережемъ своихъ добрыхъ звычаѣвъ, а що злого въ тыхъ звычаяхъ вôдкидаемъ. Мы сильнй нашою свѣдомостю народнои роботы йдемо въ передъ перенятй до глубины щирыхъ сердець любовю тою, яку проповѣдавъ Христосъ; ворога свого любимо, усѣхъ нынѣ до серця пригортаємо, бо мы люде, бо мы дѣти того Христа-Бога, котрому нынѣ честь вôддаємо: Христосъ раждается!

Несторъ Дмитрôвъ.

Обжалованый.

Прокураторъ скôнчивъ свою бесѣду, розвернувъ ся въ фотели и ждавъ на бесѣду обороны. Зъ цѣлои его твари можна було вычитати выразно, що числивъ напевно на засудъ обжалованого. Пôдсудимый бувъ старый муринъ. Пôдчасъ розправы анѣ на хвильку не спускавъ ока зъ судіѣ а шерифъ, що впроваджувавъ его до салѣ, чувъ якъ муринъ прошептавъ: Боже мôй, тажь то містеръ Ґрінъ, мôй старый капитанъ — и всмѣхнувъ ся зъ вдоволенемъ. Обтяжаючй обжалованого зôзнаня свѣдкôвъ но затревожили его, вôнъ обоятно приглядавъ ся свому оборонцеви, котрый старавъ ся доказати, що муринъ бѣлый якъ снѣгъ.

По мовѣ обороны вставъ судія, протеръ окуляры и запытавъ:

— Обжалованого узнали виннымъ крадѣжи! Чи пôдсудимый має що навести въ свою оборону?

Муринъ зôрвавъ ся и каже:

— О такъ! пане судійо, маю богато до сказаня и скажу. Гляньте на мене, містеръ Ґрінъ, знаете мене такъ добре, якъ я васъ. Знаю васъ зъ дитиньства и нѣколи не зробилисьте менѣ ничь злого кромѣ въ тôй хвили, коли засуджуєте мене. Арештували и всадили мене ту за то, щомъ вкравъ когута не маючи при тôмъ на думцѣ ничь злого. Пригадуєте собѣ, пане судіо, щомъ бувъ въ васъ, коли велась домова война. Чи-жь тогдѣ не старавъ ся я для васъ и вашихъ товаришѣвъ о поживу? И чи-жь не хвалилисьте завсѣгды моеи зручности и помыслу и не говорилисьте:

— Джімъ, ты найвѣрнѣйшій слуга и найлѣпшій фуражеръ.

Кравъ-емь такожь для васъ кýры, индики и козы вôдъ Четенуґа по Атлянту и тогдѣ нѣколи не гордилисьте ними; хотѣвъ бымъ теперь знати, чи то, що тогдѣ называлисьте достарчуванемъ поживы днесь есть крадежею. А пригадайте собѣ, пане судійо, що одного дня сказалисьте до мене:

— Джімъ, завтра Рôздво, мусимо мати добру печеню!

Пôшовъ емъ фуражовати. Принѣсъ шинку, индика и двѣ фляшки виски. Запросилисьте своихъ товаришѣвъ и малисьте веселй свята. И то, що тогдѣ було фуражованемъ, має бути теперь крадежею?

— А дальше пригадайте собѣ, пане судійо, якъ то вы раненй дôсталисьте ся до неволѣ, а я вамъ услугобавъ, одного разу подалисьте менѣ листъ и палашь и сказалисьте:

— Джімъ, иди занеси то »еѣ«!

Вандровавъ емъ сто миль черезъ край неприятельскій спѣшучи до »неѣ«, бо она чекала коло брамы, а пôзнавши мене заплакала: »вмерь, вмеръ!« — а я успокоивъ и запевнивъ еѣ, що жіете и незадовго повернете, тогдѣ знову заплакала зъ радости!

Слухайте-жь, пане судійо, — я, моя стара жѣнка, сынова и трое внучатъ не малисьмо теперь що ѣсти; переходивъ-емъ коло курника и взявъ когута; бувъ маленькій и худый. Не можна було оперти ся покусѣ думаючи о зголоднѣлôй родинѣ. Хотѣвъ-емъ знову фуражовати, якъ колись. Пане судійо, того не назвете крадежею, не вкинете старого слуги до темницѣ!

На сали мовчане. Всѣ споважнѣли. Судіѣ стали слезы въ очахъ; дрожачимъ голосомъ выголосивъ вôнъ уневинняючій засудъ и вôддаливъ ся провадячи старого мурина пôдъ руку.

С. М.

Вѣрша на Рôздво.*)

Чи чули Вы, панове, зъ роду,
Що Богъ прійшовъ до насъ ажь самъ!
„Чого-жь“ побити пыку й морду
И очи выколоть бѣсамъ..
Бо старый чортъ хотѣвъ спôзнати зъ Бога,
Надувсь, ажь очи лѣзуть рогомъ,
А Богъ сказавъ: „ а вонъ, а зась...
Рай гарный, але не про васъ!“
Зайшовъ изъ иншого чортъ краю,
Адама въ гостѣ попросивъ,
А сей кликнувъ его до раю,
Тай яблука зъ нимъ укусивъ...
Очнувсь на другій день, ажь лихо!
Товаришъ и сорочку знявъ,—
Адамъ пытає Єву тихо:
„А зъ кимъ я вчера такъ гулявъ?“
„Не знаю що були за гостѣ,
А вже чогось у насъ нема;
Буде намъ, старый, по хвости;
Не выкупимсь изъ сорома;
Бо вже менѣ погано снилось,
Вужъ укусивъ ажь кровъ текла
И шось чудне за нимъ гонилось,
Сама я ледво утѣкла.“
Адамъ задумавсь, сѣвъ въ куточку,
Господь прійшовъ его збудивъ,
Тай каже: „де ты дѣвъ сорочку?“
„Я, Тату, вчера загубивъ.“
„Неправду кажешъ ты, небоже,
Я знаю де вже вы були.“
„Прости менѣ и Євѣ, Боже,
Сорочку мы вже пропили..“
„Пôшовъ же вонъ, проклятый, зъ раю!
Объѣвъ ся яблука, сопешъ!
Не такъ ты доглядаешъ гаю,
Безъ попыту що хочешъ рвешъ!“
„Пашовь-же вонъ, проклятый, зъ міру
У пекло, де вогонь горить,
Ось я тобѣ намну гирю,
Щобъ знавъ якъ людей дурить!
Ось обдеру руки и ноги,
Щобъ лазивъ ты на животѣ,
Нашлю де є у свѣтѣ муки
И привяжу на обротѣ!“
Загувъ проклятый чортъ у смолу,
Та вже на вѣкъ оставъ ся тамъ;
А щобъ Адама й Еву голу
Знову одягнуть — родивъ ся самъ..
Родивсь Христосъ. Адамъ гуляє.
Є нова свита и кожухъ,
У плахти Єва щеголяє
И знову радѣе духъ!
Теперь и въ васъ жупаны новй,
Бо вы Адамова рôдня..
Такъ будьте съ праздничкомъ здорови
Скачѣть, гуляйте, хочь що дня!

*) Вѣршу сю дôстали мы вôдъ п. Л. Н...кова (New York City). Вôнъ научивъ ся вôдъ своеи старои нянѣ Екатерины ...вицкои въ Елисаветградъ, Херсонскои губ. въ 1844 роцѣ.

Где єсть? Олекса Носикъ, будовавъ церковь въ Чистогорахъ сяноцкого повѣту, въ Галичинѣ. 34 лѣтъ. Утѣкъ до Америки. Хто бы о нѣмъ знавъ, нехай дасть знати на адресу:

Rev. N. Pidhorecky, 76 Grand Str.
JERSEY CITY N. J.

Новый товаришь.

О 3

Дитятко маленьке знайшло ся въ родинѣ;
Потѣха, розрада у чорной годинѣ —
Матери и батька — всѣхъ.
Помагачь, робôтникъ — сли прійде до силы,
А може й кормилець цѣлои родины,
Якъ старôсть притисне ихъ.

Въ заслоненôмъ лôжку мати спочиває,
Вдоволена, рада, що сына вже має
И золотй мріѣ снить...
Бабка забавляє вже старше внучатко:
„Чи видишь Марійко — маємо дитятко,
Мешь колысати и пестить?

Вôнъ є тобѣ братчикъ!“ — А дѣти сусѣды
Прійшли до нихъ нынѣ (якъ чинять завсѣгды),
Тай боязко стали въ рядъ.
Не суть они въ силѣ загадки поняти:
„Дитятко? Звôдки могло ся ту взяти?
Не було?... И є опять“!...

Имъ дивно. „Давъ Господь? Чи въ Него є много
Ихъ душѣ дитячй не знають ще злого
А лиця невиннй тожь.
„Любѣте маленькй невиннй сй дѣти,
Въ нихъ народôвъ долю вы мусите зрѣти!“
Такъ поучавъ насъ Христосъ.

Зъ А. Б[illegible]

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly,
ublished every Thursday
y the Svoboda Publ. Co.,
12 Jones Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished
n application.

Entered at Olyphant, Pa.
ost Office as Second Class
Matter.

„Свобода“

асопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ Р. Н. Союза«, выходить до тыждня въ Четверъ и коштуе:

ъ Америцѣ на	рокъ	$2.00
„ „ „	повъ року	1.00
„ „ „	чверть року	50
„ „ „	оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рокъ		$2.00

Оплачувати газету треба всегда въ оры (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
12 Jones Str. — OLYPHANT, Pa.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованомъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру достанете одъ почтаря або аґента на експресовомъ офісѣ, пошлѣть намъ, бо безъ того мы не одній грошей достати.

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свой старый адресъ.

Увага.

Хотячи приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касiера:

Alex Shlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретаря подъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто бы бувъ покривдженый водъ котрого зъ урядниковъ »Союза«, нехай пише до предсѣдателя:
REV. A. BONCHEVSKY, 10 May str.
Ansonia, Conn.

КАЛЕНДАРЬ.

Сѣчень.

	Ч.	Юліанія мученица
	П.	Анастасія мученица
	С.	10 м. въ Критѣ (С. Рожд.)
	Н.	Пр. Рож. Хр. Навечеріє Р. Хр.
	П.	РОЖДЕСТВО ХРИСТОВЕ
	В.	СОБОРЪ ПР. БОГОРОДИЦѢ
	С.	Стефанъ Арх. и первомуч.

Всѣмъ читателямъ „Свободы“ желаемо веселыхъ Святъ и щасливого Нового Року.

Слово
до нашихъ прихильниковъ.

Кождый, хто кромъ нашои ґазеты читае ще другй рускй« часописи выходячй въ Америцѣ, знае, що »Свобода« и колькохъ галицкихъ поповъ, що стоять при нѣй, мають богато вороговъ. Вороги тй нападали на насъ уже неразъ, але не могли нѣчого порадити, бо нападали кождый зъ особна. Послѣдными часами однакъ получились они разомъ и почали борбу на жите и смерть. Видячи, що доносами до церковныхъ властей не годнй зробити нѣчого — поднесли крикъ въ ґазетахъ такъ старокраевыхъ якъ и тутешныхъ (»А. Р. Вѣстникъ«, »Свѣтъ«), що мы Белзебубы, чорты въ людскомъ тѣлѣ, та що власти церковнй повиннй зробити порядокъ, значить, насъ суспендовати. Кромѣ сего письменно и устно бурять народъ по нашихъ парохіяхъ не щадячи грошей на угощене по салунахъ. Що таке вспольне войоване нашихъ вороговъ не е припадкове, доказомъ сего части поѣздки дописувателя »Галичнина« до Мейфілдъ, Па., поѣздки туда-жь редактора »Свѣта« и шенандорского превелебного, поѣздки деякихъ аґітаторовъ зъ Мейфілдъ до Олифанту, а вконци змѣстъ статей появившихъ ся ровночасно въ ворожихъ намъ часописяхъ.

На говнй злобы статѣ, противъ насъ вымѣренй — водповѣмо познѣйше, бо они ще не покончений. На теперь просимо всѣхъ нашихъ прихильниковъ, якъ люде, що бажають вамъ добра, щобъ вы зрѣло застановились по котрой сторонѣ въ той борбѣ станути, бо водъ побѣды однои або другои стороны залежить дальша доля або недоля американскои Руси. Ся борба покаже також о сколько вы, рускй роботники вже прозрѣли та чи скорше пойдете за правдою, чи за брехнею и склянкою пива.

„Свобода“ о собѣ.

„Свобода“ писала цѣлыхъ 12 мѣсяцѣвъ о другихъ, тожь не водъ рѣчи може буде, если нынѣ, разъ въ рокъ, тай при великомъ святѣ, напише пару словъ о собѣ.

Зъ симъ числомъ починаесь девятый рокъ сего выдавництва. Восѣмь лѣтъ жити якои небудь часописи, се вже не малый вѣкъ, и часопись, що истнувала 8 роковъ, мусѣла зробити не мало доброго або злого. Чи добре, чи зле „Свобода“ робила — не знаемо, та лишаемо се осудови тыхъ, що ѥ читають. Мы знаемо лишь те, що „Свобода“ позыскала собѣ прихильниковъ помѣжь Русинами нового и старого свѣта, та що „Свобода“, одинока руска часопись, що заходить въ найдальшй закутины матери землѣ, где лишь живуть Русины и лучить ихъ въ одну родину. И мы тымъ гордимо ся. Та не лишь тымъ гордимось мы, але и тымъ, що „Свобода“ за часъ своего истнованя придбала собѣ вороговъ не мало. Чоловѣкъ, що немае ворога, се або дуракъ, або подлець, Нѣхто не годенъ всѣмъ догодити, а кождый хто мае якй переконаня, мусить скорше чи познѣйше знайти противника. Такъ само и часопись. Такъ само и „Свобода“. Мае она вороговъ богато, вороговъ, що мають за собою темноту и грошѣ. Про недостачи „Свободы“ и говорити годѣ. Она ихъ мае и не мало, а головнй ихъ причины невеликій розмѣръ „Свободы“ и бракъ рутины а неразъ и часу тыхъ, що працювали и працюють коло неѣ.

Въ першихъ рокахъ своего житя була „Свобода“, що до переконань, досыть сороката. Писалось одного тыждня одно — другого те саме перечилось. Зъ перенесенемъ еи зъ Jersey City, N. J. до Пенсильваніи, переконаня сй больше усталились, приняли певну форму. Ось за чимъ „Свобода“ стояла и хоче стояти на дальше:

„Свобода“ стоить за тымъ, що мы не поляки, анѣ москалѣ, анѣ мадяры, але Русины, частина 30 міліонового руско-украинского народа; що мы такими повиннй и надальше зостати, хотяй живемо въ Америцѣ; що мы не смѣемо забувати и на старый край, котрого хлѣбомъ выкормились. „Свобода“ стоить за якъ найтѣснѣйшою звязею Русиновъ американскихъ, бо лишь въ сей способъ зможемо добитись чого на поли религійномъ, народномъ, просвѣтномъ, економічномъ, политичномъ и др.

„Свобода“ стоить за тымъ, щобы Русины були не обрядовцями, а людьми правдиво религійными; не воддавали своихъ маетковъ церковныхъ въ чужй руки, та щобы чимъ скорше злучились рускй церковнй громады въ одну орґанізацію.

„Свобода“ стоить за тымъ, щобы всѣ Русины належали до рускихъ братствъ, „Р. Н. Союза“, були членами Еміґраційного Дому, поддержовали фондъ для вспомаганя бѣдныхъ школяровъ, заложили Народну касу, та въ сполцѣ зъ другими народностями недержавными выдавали письмо познакомлююче чужинцѣвъ зъ нашою історіею, літературою — нашимъ цѣлымъ житемъ.

„Свобода“ стоить за тымъ, щобы Русины мали руску школу для дѣтей и старшихъ та читальню на кождомъ плейсѣ; щобъ читали книжки и ґазеты, закладали товариства драматичнй, спѣвацкй и другй для взаимнои освѣты и приличнои забавы.

„Свобода“ хоче, щобъ Русины подтримували передо всѣмъ своихъ купцѣвъ и другихъ биснесменовъ, щобъ закладали спольковй сторы и розумно ґаздували тяжко запрацьованымъ грошемъ.

„Свобода“ стоить за тымъ, щобъ Русины лучились такожь яко роботники, для выбореня собѣ справедливости, а въ політицѣ, щобы попирали партію роботничу, а не капіталістовъ.

„Свобода“ хоче, щобъ Русины дивились больше на суть а не форму рѣчи, то есть на зерно а не лушину орѣха; щобъ вызволились чимъ скорше зъ старокраевои темноты та стали чесными и освѣчеными людьми.

Словомъ „Свобода“ по змозѣ стояла и стоить за всѣмъ, що корыстне и добре для руского народа, боронила и боронить правды, брыдить ся брехнею.

Вконци „Свобода“ дякуе всѣмъ своимъ пріятелямъ за прихильность и просить, щобы они и надальше про ню не забували, а противно, старались ширити ѥ та чимъ разъ больше прихильниковъ зъеднувати для неи, щобы число ѥ читателѣвъ подвоилось до слѣдуючого Рождества Христового.

НОВЫЙ РОКЪ.
(Баляда.)

На свѣтѣ зимно, снѣгъ, метелиця,
Мѣсяць за хмару порынавъ;
А вѣтеръ дуе, свище, казить ся,
Неначе-бъ духамъ приґрававъ.
Темрява всюды. Позна година
Й люде поснули твердымъ сномъ,
Погасли свѣтла. — Лишь луна била
Зъ однои хатки за селомъ.
Бувъ се притулокъ року старого,
Що тамъ у смутку догаравъ...
Лиха на свѣтѣ здѣлавши много —
Смерти нарештѣ дожидавъ.
А вѣтеръ свище и выґрава́е,
Реве, лютуе разъ у разъ;
Вскорѣ и повночь вже завитае —
Летять години, хвилѣ — часъ.
Не знавъ вже зъ болю що и робити
Недужій дѣдо, рокъ старый,
А въ томъ дванайцять зачало бити
И хтось застукавъ до дверий...
Вонъ стрепенувъ ся; кинувъ ся живо,
Водчинивъ дверѣ — й зъупинивсь:
Въ его хатинѣ, о дивне диво!
Бузько зъ дитяткомъ появивсь...
Старый ихъ заразъ почавъ витати:
»Ахъ мой заступникъ, новый рокъ!
Здоровъ будь друже! Здоровъ будь брате!
Ряди и въ щастю прожій вѣкъ!
Я вже наживъ ся и нарядивъ ся,
Мене въ нірвану судьба дасть«...
Сказавъ и дымомъ синимъ розплывъ ся,
Нова идея взяла власть...

Далешовскій.

Дописи.

Зъ Йонкерсъ, Н. Й

Читаю кождого тыждня, що ся хвалять почтеннй читателѣ, якъ они мешкають, где роблять, колько школъ мають и церквей; отже мушу и я где-що сказати за нашъ Йонкерсъ Въ насъ не велике мѣсто, бо есть лишень 50.000 душь, але не не трафить ся хочь где таке мѣсто якъ Йонкерсъ. У насъ суть самй молодй люде, а хто бувъ разъ въ Йонкерсъ, то хочь бы где пошовъ, мусить повернути назадъ, бо тутъ есть богато фабрикъ и народъ не иде зъ роботы якъ якій комнияръ, але ходять собѣ въ ковнѣрикахъ, чисто. И смерть не вѣсить такъ надъ роботникомъ якъ въ майнахъ, що не знае чи верне цѣлый домовъ чи на на него не впаде скала або що иншого не станесь зъ нимъ. Тутъ не робить такъ тяжко и кождый видить цѣлый день сонце, видить свѣтъ. Правда, скаже дехто, що майнеръ заробить $1.75 денно, або и больше, а я кажу, що ани только не заробить. Удасть ся ему заробити деколи и $2.50, але то лемъ пару разовъ, а най порахуе собѣ день въ день до рока, то му не выйде анѣ по $1.25 на день. Але вертаюсь до нашого Йонкерсъ. Русины мешкають тутъ въ двохъ сторонахъ мѣста. Одна сторона звесь Washington и Clinton st., друга звесь Nepperhan Ave Малс тамъ найдесь Анґликовъ, а все Русины, Словаки, Поляки и т. д. При Nepperhan Ave суть фабрики. Называють ся Visted Mill Co., Print Mill и Maquette. Въ той фабрицѣ роблять карпеты, а компанія звесь Alexander Smith & Son's Carpet Co. Въ тыхъ фабрикахъ робить всѣхъ людей 4347. Хлоповъ старшихъ 1661; низше 18 роковъ 330, ниже 16 р. 97. Дѣвокъ 2150 въ рокахъ, низше 16 р. 109. У тыхъ фабрикахъ робить нашъ рускій народъ найбольше. Дальше есть фабрика, где роблять капелюхи. Ту робить народа 2236. Хлоповъ въ рокахъ 1323, ниже 18 р. 150, низше 16 р. 39; дѣвокъ въ рокахъ 511, ниже 16 р. 13, тота компанія звесь Wearing Hat Factory Co.; робить 60 годинъ на тыждень. Тутъ робить найбольше Словаковъ, Русиновъ мало, бо не розумѣють роботы. Друга капелюховня звесь Empire Hat Works; робить мущинъ въ рокахъ 318, низше 16 р. 101, дѣвокъ 86, разомъ 605. Тутъ самй майже жиды. На тыждень роблять по 59 годинъ. Есть ще фабрика, звесь Otis Elevators & Electric Co. Въ той фабрицѣ найбольше робить Нѣмцѣвъ й Скочмановъ. Тамъ робить 391 людей по 59 год. на тыждень. Платня на день водъ $1.75 до 6.00. Есть цукровня, въ котрой робило 324 хлоповъ, но теперь стоить про тростъ. Есть ще досыть малыхъ фабрикъ такихъ, що робить по 25 людей и менше, але того я ту не описую. Всѣхъ фабрикъ есть 63. Жадне мѣсто такъ мале не мае столько роботы, що нашь гоноровый Йонкерсъ. Длятого не диво, що за Йонкерсомъ всѣ летять и его ся тримають якъ хлопы, дѣвки, такъ и акакіи.

И Сабатъ.

Зъ Мт. Кармелъ, Па.

У насъ робота йде теперь дуже добре. Люде опамятують ся трохи по страйку, сплачують довги зъ часовъ безроботя. Рускій воддѣлъ юніи побольшае ся чимъ разъ, бо вже теперь числить понадъ 300. Кождый приходить вже до того пересвѣдченя, що побѣда роботниковъ лежить головно въ едности и сильной лучности. Рускй громадяне подбали також и про руску церковь, бо майже еи водновили за суму 800 доляровъ. Теперь деякй роботники взяли ся заснувати компанічный сторъ, опертый на удѣлахъ. Охочихъ зголосило ся досыть богато, выбрано надзираючу раду, а грошѣ на ту цѣль вплывають такъ, що мт. кармельскй Русины можуть вже мати зъ новымъ рокомъ свой спольковый сторъ. До надзираючои рады выбранй слѣдуючй.

О. Ст. Макаръ директоръ, Ал. Галабурда, касіеръ, Йос Корудзъ, П. Марпякъ, Ив. Боднаръ, Теод. Хомякъ, Дм. Коропчакъ, Ив. Голда, Гр. Гукъ, Ив Воргачъ, П. Щипчикъ, Ив. Велидзанъ.

Щобъ членами того стору могли бути навѣть найбѣднѣйшй роботники, то-жь ухвалено, що найменшій удѣлъ мае выносити 5 дол. Складъ надзираючои рады дае намъ запоруку, що сторъ той буде веденый чесно а притягне до себе навѣть найбольше недовѣрчивыхъ.

Гарно оно, що люде беруть ся до чогось подобного та зъ другои стороны и у насъ не безъ хибъ. О сколько читаю „Свободу“, то въ списахъ жертводателѣвъ чи то на еміґраційный домъ, чи на народну касу вычитую людей зъ розличныхъ мѣсцевостей, только чомусь зъ Мт. Кармелъ нема нѣкого. Коли я про те говоривъ зъ деякими людьми, чому такъ, то водповѣдали менѣ, що руска громада въ Мт. Кармелъ ще молода, мусить перше зробити ладъ у себе, зъорґанізувати себе порядно, а якъ се стане ся, то тогдѣ лишить ся грошей на иншй цѣли. Дай Боже, щобы такъ стало ся, а стати ся може дуже скоро, треба лишь охоты и едности всѣхъ громадянъ.

Будучи на послѣдномъ мітинґу нашои роботничои юніи вчувъ я таке, що нашь священникъ Ст. Макаръ перекладае вже на руску мову статуты юніи, а въ такій способъ всѣ рускй воддѣлы юніи будуть мали статуты въ зрозумѣломъ языцѣ.

Роботникъ.

Кумъ Грицъ и Василь.

(Згадка про Роздво подчасъ побуту въ Босні).

Василь: — Але гарно на дворѣ! Погодно, тепло и будемъ, здае ся, мати сего року чудеснй свята.

Грицъ: — Справдѣ гарно. Въ старомъ краю рѣдко коли бувае така легка зима передъ роздвяными святами. Я тамъ лишь одну таку перебувъ въ своимъ житю и не забуду еи до гробовои дошки...

Вас.: — Черезъ що?

Гр.: — О, се довга історія, дуже довга.

Вас.: — Але теперь и ночи довгй, проте мусите оповѣдати.

Гр.: — Хочете конечно мого оповѣданя — га, то слухайте:

Було то въ томъ часѣ, коли австрійскому цѣсареви захотѣло ся прилучити Босню и Герцеґовину до своеи державы (о сколько собѣ пригадую въ 1873 р.) Не сподобалась однакъ та цѣсарска забаганка населеню сихъ двохъ краѣвъ, и оно злапало за оруже.

По краю рознѣсъ ся окликъ: „Въ Боснѣ война!“ И почали замовляти подводы, выправляти войско и молити ся по церквахъ. Кождый ходивъ пригнобленый, на всѣхъ лицяхъ виднѣвъ перестрахъ... Нашь полкъ (58-ый, при котромъ и я тогды служивъ) достав наказъ вырушати також на поле битвы и таки заразъ спакували насъ до ваґоновъ неначе оселедцѣ, тай повезли свѣтами. Памятаю якъ нынѣ, що на два тыждпѣ передъ святами Рождества Христового, мы опинили ся въ непріятельскомъ краю. Зима була легка (цѣлкомъ такъ якъ сего року) лишь де-не-де бѣлѣло ся троха снѣгу, по поляхъ зеленѣли озимины, а небо, сонце и вѣтеръ пригадували радше весняну пору якъ зиму. Цѣлый той край Босня е дуже гарный: поперетинаный численными рѣчками и потоками, урозманченый горами, долинами и горбками, а лѣсковъ, гаѣвъ и садовъ побачишь, що не мѣра. Чоловѣка такъ и тягнуло то все до себе неначе промовляло: ходи до насъ, дамо тобѣ щасте, волю и супокой. Позбудь ся таністры, кинь до лиха ґверъ. Та дарма! Неначе барановъ на зарѣзъ гонили насъ все дальше и дальше, а зненавиджена хоть страшна „саржа“ (старшина) тримала якъ въ клѣщахъ. Не стану вамъ розказувати про нашй муки, голодъ, убійчій маршъ и т. п., досыть що мы шукали непріятеля и довго не могли его знайти. Ажь недалеко Маґлаю, день передъ Роздвомъ, донесла намъ передня сторожа, що непріятель крые ся мѣжь скалами въ поблизкомъ лѣсѣ. Габтъ-ахтъ! роздавъ ся голосъ команды — и все зъ бючимъ серцемъ стало въ боевомъ порядку. На поблизькихъ горбкахъ розложила ся артилерія, зъ другого боку конниця, а мы пѣхота на самой серединѣ розтягненй въ довжезну лінію почали сунути ся на передъ. Мною заволодѣло якесь дивне чуте, почала трясти пропасниця чи тряска, а серце товкло ся немовъ щуръ по бочцѣ. Вже не тямлю, якъ довго мы посували ся до того лѣса, коли въ томъ блиснуло, гримнуло, зъ помѣжь деревъ закурило ся и кольканайцять нашихъ жовнѣровъ повалили ся облитй кровю. Мой товаришь, котрый йшовъ плече въ плече зо мною, достагъ кульку подъ саме серце и впавъ неживый, а менѣ колька разовъ забренѣло олово коло уха. Бѣда — шибнуло менѣ по головѣ, але въ той минутѣ роздавъ ся голосъ команды, щобы мы затримались и стрѣляли також. Теперь доперва зачало ся весѣле... Затарохкотѣла одна и друга сальва, гукнули канони, водбивъ ся водгомонъ стома голосами, а цѣлый лѣсъ ажь затрѣщавъ водъ куль. Въ додатку рушила ся зъ мѣсця конниця, затрубѣли трубки, загудѣли барабаны и непріятельску позицію почали другй воддѣлы заходити зъ боковъ. А мы зъ артилеріею стрѣляли безъ упину. Непріятелеви видно зробило ся водъ того всего горячо, бо малй ихъ воддѣлы взяли ся показувати зъ лѣса, щобъ заглянути намъ въ очи и змѣрятись зъ близька. Тыхъ однакъ наше войско убивало, розганяло або брало до неволѣ. Сонце вже було зайшло давно, мѣсяць и зорки свѣтили ясно на не-

бѣ, а повстанцѣ тогдѣ допера подали ся въ глубину лѣса и перестали стрѣляти. Намъ дали также сиґналъ до годинчику, але горкій то бувъ спочинокъ. По цѣло-деннôмъ заглядaню смерти въ очи, чоловѣкъ упавъ неначе колода, лишь мозоґъ почавъ працювати горячково, насувати рôжнѣ образы передъ мою душу. Нынѣ святый вечеръ, думавъ я собѣ, тамъ — дома колядують, забавляють ся, веселять ся — а я?... И слезы закрутили ся менѣ въ очахъ. Вôдъ малои дитины справляли менѣ Роздвяни свята найбольшу утѣху, я ихъ чекавъ якъ Бога, щобы ѣсти кутю, радуватись деревцемъ,носитись зô звѣздкою або колядувати по сусѣдахъ. Днесь го все страчене для мене, а хто знае, чи не страчу и молодого житя...

И справдѣ нынѣ радують ся зъ приходу Того, Котрый проповѣдавъ вѣчну любовь, вѣчный спокôй. Зрудило ся пытане въ моѣй душѣ. Справдѣ оно такъ? А где-жь та любовь? Где той спокôй?? Тажь мы передъ хвилею стрѣляли до невинныхъ людей, лежимо мѣжь ихъ трупами, забили ихъ кôлька сотокъ. И за яку провину? Що они не хотять бути пôддаными нашого цѣсаря? А хто-жь той цѣсарь, що вôнъ иде напротивъ науки самого Бога? Якимъ правомъ робить насъ катами? И вôнъ христіянинъ? Нѣ, мало, дуже мало христіянъ на земли! Тажь Христосъ наказувавъ и непріятелѣвъ нашихъ любити, якъ самыхъ себе... Такй гадки роемъ обсѣдали мою душу и розъирали мозоґъ. Заснути я не мôгъ нѣякъ. Тымчасомъ скôнчилась ночь, засвитало и треба було опять зачати битку. По святыняхъ цѣлого христіяньского свѣта спѣвали: „Христосъ раждае ся" и тѣшили ся приходомъ вѣчнои правды и добра мѣжь люди а мы мордували невинныхъ людей. Отъ такй то я мавъ свята въ Боснѣ...

Пôдслухавъ Чалый.

НОВИНКИ.

— **Памятайте** на „Руско-Народный Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ" и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 456 East 76 st., New York City, а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 140 Essex Str., Jersey City, N. J.

Комітетъ.

Слѣдуюче число „Свободы" выйде по причинѣ святъ ажь въ четверь дня 17. януара 1901.

Квитъ

на 300 долярôвъ (триста долярôвъ) котрй я одержала яко посмертну запомогу по бл. п. Алексію Кацаку моимъ мужу, зъ касы »Р. Н. Союза«. За точну выплату складаю щиру подяку.

Shamokin, Pa. 4 децем. 1900.

Марія Кацакъ.

ПРИ СВѢДКАХЪ:

Теодоръ Федько,

о. Ив. Констанкевичъ.

— **Дочекала** ся нарештѣ Канада, що и двохъ Русинôвъ зôстало учителями въ публичныхъ школахъ (public school) а суть ними пп. Бодругъ и Иванъ Неґричъ. Перший зъ нихъ дôставъ посаду въ Дофінъ, а другій въ Сифтонъ, Манітоба. Є се рѣчь не малои ваги для канадійскихъ Русинôвъ, бо суть мѣсцевости заселенй самыми Русинами а однакъ ихъ дѣти учивъ Анґлієць, котрый, мае ся розумѣти, не бувъ въ станѣ добре учити, тымъ больше, що вôнъ не розумѣвъ дѣтей, а дѣти его. Потреба рускихъ учителѣвъ въ канадійскихъ публичныхъ школахъ дае ся отже сильно вôдчувати, а похвальнымъ дѣломъ було бы, наколи-бъ и больше Русинôвъ вступали въ слѣды пп. Бодруґа и Неґрича.

— **Знаный** на цѣлôй Руси-Українѣ писатель, дѣятель и горячій патріотъ Олександеръ Яковлевичъ Коньскій упокоивъ ся дня 12. грудня въ Києвѣ въ 64-ôмъ роцѣ житя.

— **Папа** Левъ XIII. оголосить незадовго енциклику о христіяньскôй демократіи. Буде се письмо подôбне до попередныхъ енциклікъ, маючихъ за предметъ положене робôтничои клясы, конституцію и т. д.

— **Одного** великого злодѣя (John-a Murray-a) злапали въ хвили, коли вôнъ преємачно заѣдавъ великого рождественного индика зъ калиновымъ сосомъ.

— **Редакторъ** ґазеты London Daily Mail, одного зъ найбôльшихъ дневникôвъ на свѣтѣ, пророкуе, що въ недовгôмъ часѣ замѣсть маленькихъ ґазетокъ, буде въ кождôмъ краю оденъ або два величезнй дневники. Кождый такій дневникъ буде мати свои осôбнй трены, свои власнй телеґрафічнй дроты, свои кораблѣ, свои фабрики атраменту, свои фабрики продукуючй потрѣбнй для друку машины и т. д.

— **Вôрмене** въ Ню Йорку постановили и будовати свою власну церковь. Буде се перша ихъ церковь въ нюйоркскôмъ стейтѣ.

— **Борба** противъ розпусты въ Йорку розпочалась на добре. Asa Gardiner, окружный прокураторъ вже усуненый, а шефъ поліціи, звѣстный покровитель всякои погани въ Ню Йорку Mr. Devery, дрожить. Але и йому вскорѣ прійде конець.

— **Свѣжо** пріѣхавшу зъ краю дѣвчину Луцякъ Крікоріянъ (Вôрменку), увѣвъ оденъ Вôрменинъ, якъ свою жертву, представивши ей, що она до своего брата, до котрого мала адресу, нѣколи не достане ся. Пташка вылапали, и засадили въ холодну. Та кôлько дѣвчатъ еміґрантокъ марно пропадае!

— **Утонуло** 49 дѣтей пôдчасъ ховзанки на ставѣ въ What Cheer, Iowa зъ причины заломаня ся леду.

— **Руска** кольонія въ Syracuse, N. Y. задумуе основати свою церковь. На ту цѣль вже зôбрали понадъ $800.00. Бѣда тôлько, що о. Волкай робить рôжницю помѣжь членами »Союза« и »Соединенія« и тымъ способомъ заснованю церкви дуже шкодить.

— **При** будовѣ ледовнѣ шляхотского касина въ Краковѣ (Галичина) завалило ся цѣле склеплѣне и привалило собою 10 людей, зъ котрыхъ 2 погибло на мѣсци, 3 тяжко покалѣченй, а прочй легко. Причиною нещастя є будовничій Левицкій, котрого заразъ арештовано.

— **Знайшла** діяментъ въ индику якась Марія Лемонтъ зъ Ню Йорку. Зарѣзаного вже и обскубаного индика купила собѣ она въ рѣзника, а коли зачала его въ дома пороти, зобачила въ жолудку сего птаха гарный, свѣтлячій камѣнець. Приятельки, передъ котрыми похвалилась тымъ, порадили ей пôйти до ювілера, а той оглянувши камѣнець завырокувавъ, що то діяментъ вартости кôлька сотъ долярôвъ.

— **Соціялістичнй** послы въ парляментѣ бельґійскôмъ внесли проєктъ, щобы робôтники, котрй довгй лѣта працюють на однôмъ мѣсци побирали на старôсть пенсію вôдъ своихъ хлѣбодавцѣвъ. Пôсля того проєкту дôстававъ бы майнеръ, котрый доживъ 50-го року 500 франкôвъ, а всѣ прочй робôтники таку саму пенсію, наколи дожіють 55 го р. житя.

— **Митрополитою** галицкимъ зôставъ именованый ґрафъ А. Шептицкій. Передъ двома тыжднями обнявъ вôнъ вже урядоване, а галицкй Русины дуже много по нѣмъ надѣють ся, бо є чоловѣкъ молодый, дѣяльный и дуже образованый.

— **Недавно** вôдбувъ ся въ Швайцаріи выбôръ президента швайцарскои републики и зôставъ нимъ выбраный Ернестъ Бреннеръ, дотеперѣшный віце президентъ звязковои рады.

— **По** замкненю выставы въ Парижи дуже много людей зôстало ся безъ роботы и средствъ до житя, черезъ що намножило ся богато злодѣѣвъ и рабôвникôвъ, котрй нападають на спокôйныхъ горожанъ середъ бѣлого дня и то въ самôмъ осередку мѣста.

— **Въ** провінціи Quebec коло озера St. John мае правительство зарезервовати міліонъ ейкрôвъ землѣ для Финцѣвъ, котрй мають прійти до Канады числомъ 5000.

— **Поляки** купили собѣ церковъ въ Jersey City на Grand str. недалеко рускои плебаніи.

— **О 30** тысячь заскаржила панна Frella Lippert сына одного богатого броварника зъ Union Hill, N. J. за те, що той обѣцявъ зъ нею оженити ся, а не оженивъ ся.

— **Пôсля** обчислень центрального статистичного комітету вродило ся въ европейской Росіи въ 1900 роцѣ о 50 міліонôвъ 932 тысячь 600 пудôвъ менше збôжа, якъ попередного року. Найбôльше потерпѣли ґуберніи, заселенй Русинами-Українцями.

— **Вôдъ** мороканьского султана (въ Африцѣ) зажадавъ рядъ Спол. Державъ $5000 за те, що оденъ зъ его пôдданыхъ замордувавъ американского горожанина. Султанъ довго бѣдкавъ ся и вымовлявъ, що американскй горожане за велику цѣну накладають на себе — однакъ жадану суму мусѣвъ нарештѣ заплатити.

— **Задушивъ** зъ заздрости свою жѣнку Стефанъ Ковачъ въ селѣ Чанъ, абауйского комітату на Угорщинѣ. Коли вôнъ зъ нею лишь заручивъ ся минувшого року, ходила по селѣ чутка, що дѣвчина залюбила ся въ сельскимъ ковали. Молодый женихъ не зважавъ однакъ на се, але взявъ зъ нею шлюбъ. Та теперь еще больше зачали люде ґоворити о зносинахъ его жѣнки зъ любовникомъ. Зъ тои причины почавъ Ковачъ сумувати, сторонити вôдъ жѣнки а навѣть попавъ въ рôдъ мелянхоліи. Передъ кôлькома днями, прійшовши зъ мѣста, кинувъ ся на жѣнку и задушивъ еѣ, а самъ пôшовъ на грôбъ своеи матери и тамъ застрѣливъ ся.

— **Свого** бувшого чоловѣка хотѣла забити панѣ Carrie Linclair зъ мѣста Concord, N. H. Идучи послѣдного понедѣлка въ Бостонѣ улицею, надыбала чоловѣка безъ роботы, и дала йому револьверъ и $5 въ ковертѣ якъ нагороду за його »роботу«, але той пôйшовъ на поліцію, и розповѣвъ все. Ей замкнули до арешту.

— **„А. Р. Вѣстникъ"** дуже гнѣвае ся скôлько разъ будапештеньска руска ґазета »Недѣля« возьме яку вѣсть зъ нашои »Свободы«. Не що другого а лишь сей гнѣвъ бувъ причиною, що »А. Р. В.« закинувъ намъ, що мы збезчестили всѣ рускй дѣвчата въ Америцѣ. Тымчасомъ те, що мы писали було правдою — котру спостерѣгъ не лишь нашъ дописуватель зъ Канады, але и другй люде, що мали способнôсть тамъ бути. Такъ само правдою есть и наша замѣтка до сеи дописи; она оперта на фактахъ що мали мѣсце въ Ню Йорку. Розумѣе ся, що и одно и друге говорили мы не про дѣвчата взагалѣ, бо знаємо, що многй рускй дѣвчата є дуже порядні и честнй, а лишь про деякй. Въ виду сего лишь якась чудна, нѣчимъ неоправдана злоба могла пôдсунути редакторови »А. Р. В.« думку оскаржувати насъ о выставлюване на смѣхъ и ганьбу всѣхъ рускихъ дѣвчатъ въ Америцѣ.

На протестъ зъ Auburn, N. Y. дасть вôдповѣдь нашъ дописуватель.

— **Salvation Army** роздала въ самôмъ Ню Йорку 25 тысячь обѣдôвъ на Christmas мѣжь бѣдныхъ. Кождый обѣдъ складавъ ся зъ дробу, картофель, бруквы, буракôвъ, кусника хлѣба, кавы, цукру, перцю, соли и яблокъ. Загаломъ, ся церковь роздала въ Ню Йорку 4 тысячь курячого мяса, 8 тысячь фунтôвъ индикового, 5 тысячь волового, баранячого и свиньского, 750 бушлѣвъ картофель, 3 тысячѣ фунтôвъ ярины, 8 тысячь кусникôвъ хлѣба, 1 тысячь фунтôвъ калинового сосу, 1,200 паѣвъ, 1 тысячь фунтôвъ кавы, 100 тузѣнôвъ помаранчь, 200 фунтôвъ масла, двѣ бочѣвки огôркôвъ, 100 ґальонôвъ молока, 2 тысячь фунтôвъ орѣхôвъ, 4 тысячь фунтôвъ кракерсôвъ, 2 тысячѣ фунтôвъ цукеркôвъ, и 50 бочѣвокъ яблокъ.

— **Дня** 25. м. м. выслали мы до редактора »Свѣта« своихъ людей для выясненя справы зъ дописею зъ St. Louis, Mo. Показалось, що допись ся не писана рукою Гр. Копчи, але хто и где еѣ написавъ — зôстае тайною и на дальше.

— **Професоры** Loeb и Lingle зъ Чікаґо вôдкрыли, що звычайна сôль, а не що инше, справляе бите серця. Єсли бы се було правдою, наука о чинностяхъ житевыхъ (фізіольоґія) значно змѣнила бы ся.

— **Скаженый** песъ покусавъ въ Сокали (Галичина) чотырохъ людей: трехъ ученикôвъ зô семинара учительского и одного жидка. Всѣхъ ихъ вôдослано до лѣчничого заведеня въ Будапештѣ, где лѣчать вôдъ скаженины.

— **На** Ethelbert, Man. въ Канадѣ вôдбувъ ся дня 5. сѣчня с. р. вечерокъ и концертъ рускихъ спѣвакôвъ (зложеный зъ 12-ки) пôдъ проводомъ п. О. Бачиньского. Вôдспѣвано тамъ слѣдуючй пѣснѣ:

1) Слава во вышнихъ, 2) Возвесели, 3) Гуляли, 4) Ой верба, верба кучерява, 5) Хто за нами, мы за нимъ, 6) На чужинѣ загибаю, 7) Надъ Прутомъ, 8) Закувала та сива зазуля, 9) Тамъ де Татранъ, 10) Сонце ся сховало, 11) Кровава лупа, 12) Образъ ружи, 13) Bez tebe draha lubezna, 14) Ще не вмерла Украина.

Имена спѣвакôвъ слѣдуючй:

Як. Польовый, Йос. Польовый, Ник. Польовый, Мих. Фекула, Ив. Неґричъ, п. Фр. Неґричъ, п. Мар. Бачиньска, Йос. Пропишинъ, Ник. Сулятыцкій, п. Ольга Бодругъ и Ив. Бодругъ.

Такй вечерки и концерты будять знаменито нашихъ канадійскихъ Русинôвъ зъ апатіи, а въ очахъ Анґлійцѣвъ кладутъ ихъ на щебель культурного народу.

Увага для секретарôвъ и членôвъ „Р. Н. Союза."

Прошу собѣ затямити слѣдуюче:

1) Грошѣ треба посылати разомъ зъ выказами и добре адресувати.

2) Поодиноки члены повиннй по кôлька наразъ збирати мѣжь собою вкладки и вôдсылати въ однôмъ реджістрованôмъ листѣ або на money order, бо на кождôмъ плейзѣ есть больше число членôвъ.

3) Грошѣ не треба посылати до головного секретара, лишь до гол. касієра »Союза«, а рôвночасно повѣдомляти гол. секретара.

4) Вкладки членьскй треба посылати передъ першимъ кождого мѣсяця и то не въ значкахъ (стемпляхъ) почтовыхъ, бо тй не будуть принимати ся, лишь грôшми.

А. Шлянта, касієръ „Союза"

— **Въ** Гарисбурґу, Па. иде теперь велика борба помѣжь членами державного сенату и дому представителѣвъ о те, чи Quay мае бути выбраный сенаторомъ до Вашинґтону чи нѣ. Quay належить до партіи републиканскои, але мае противъ себе не лишь демократôвъ, але и многихъ републиканôвъ, котрымъ не подобались сѣ крутарства якихъ вôнъ допускавъ ся.

— **Приходъ** 20 столѣтя святковали люде по цѣлôмъ свѣтѣ вôдправами по церквахъ, дзвоненемъ, стрѣлянемъ та всѣлякого рода забавами. Русины американскй вôдсвяткували его вѣчемъ въ Jersey City, N. J.

— **Вчера** тыждень, спалило ся 600 домôвъ въ мѣсточку Вижниця на Буковинѣ, 4800 людей зôстало безъ даху, а 46 скôнчило житє въ полумѣняхъ.

— **Въ** Банѣ (Альбанія) Башибожуки пôдложило огонь пôдъ церковь, въ котрôй правилось богослужене. 20 людей згорѣло, другй поутѣкали, попаренй и покалѣченй камѣнемъ и ножами.

Въ капелюшника.

Капелюшникъ: — Такъ, такъ, сей капелюшокъ, що такъ го сердечно обома руками стискаете, буде вамъ якъ разъ до лиця! Купѣть собѣ его на свята. Вôнъ такъ добрый и сильный, що наколи вамъ зôбе ся збанокъ, можете нимъ и пиво носити... а цѣна его дуже низька; всего — лишь два доляры.

Купуючій (троха пяный): — Що? що? два доляры? Вôнъ не стоить и 50 центôвъ. Та-жь дивѣть, се доробало, гнѣздо на куры!

Капелюшникъ: — То радше ваша голова є гнѣздомъ на куры, а сей капелюхъ може бути лишь покриваломъ для него....

Чи не знаєте приналкомъ де є? Михайло Дрозда, котрый прийшовъ зъ краю въ септембрѣ сего року и высѣвши зъ корабля въ Ню Йорку, пропавъ по нынѣшный день. Родина въ краю а також его шваґеръ и братъ, що живуть въ Америцѣ, засмученй тяжко шукать его надармо. Правдиво христіяньску прислугу зробить той, хто знаючи его особисто або чувъ за него — зволить ласкаво донести о тôмъ его шваґрови на адресу:

JOHN RIOBKA,
PRICEBURG, PA. Lac. Co.

0 4

— **Четверо** дѣтей наразъ породила панѣ McCann въ Wileesboro, N. C. 18 мѣсяцѣвъ сему назадъ, мала она трое дѣтей вôдъ разу. Всѣ дѣти жіють и суть здоровй.

— **При** трумнѣ своеи сестры молода дѣвчина Сара Кароль зôстала звѣнчана зъ своимъ нареченымъ. Свое нове щасте мусѣла она оплакувати, а и молодый бувъ сумный. На весѣлю не було нѣ музыки, нѣ веселости, нѣ звычайнои радости.

Панько Русинъ колектуе на бѣдну руску церковь въ Чистогорбѣ, пов. сяноцкого, въ Галичинѣ. Мае потверджене вôдъ комітету церковного, священника, уряду громадского и др. властей.

ВСЯЧИНА.

АНѢ ПОБѢДНИКИ, АНѢ ПОБѢДЖЕНІ РАСЫ НЕ ВЫГРАЮТЬ.

Такъ говорить ученый Французъ **M. Leclere**. Ось його слова: По подбитю побѣдженого обѣ стороны тратять фізично. Побѣдникъ дôстае новї слабости (особливо завдяки новому кліматови) або доживае вѣку страшно ослабленый. Побѣджені гинуть, якъ мухи; они умирають не тôлько вôдъ лихъ цивілізаціи; сама цивілізація ихъ убивае. Єи вôддыхъ ихъ убивае. Якъ дикі звѣрята, котрыхъ люде освоюють, они вымирають черезъ саму страту дикого житя. »Они умирають дивлячись на насъ«, сказавъ разъ французкій морякъ. — Дальше сей ученый показуе, якъ чужинцѣ-володѣтелѣ, не вяжучи ся ничимъ, роблять ся дикими и брутальными, якъ зъ того дальше выплывае самоволя и дика власть надъ побитымъ. Той послѣдный вмирае, але, якъ та пчола вмираючи, пускае глубоке жало въ тѣло завойователя. Сповняе ся слово давне, старыхъ Римлянъ слово: Горе побѣдникамъ!

ЗВѢЗДА, ЩО СВѢТИЛА ПРИ НАРОДЖЕНЮ ИСУСА ХРИСТА.

Ся звѣзда есть малою въ порôвнаню до другихъ. Астрономъ Тіхо Браге оповѣдае, що въ року 1572 наразъ заяснѣла на небѣ ся звѣзда такъ, що всѣ иншї померкли. Кôлька мѣсяцѣвъ она свѣтила досыть ясно, вôдтакъ єи свѣтло малѣло, ажь вкôнци по пôвтора року зовсѣмъ зникло. Догадують ся, що та звѣзда, котра появляе ся бôльше-менше що триста роковъ на небѣ, свѣтила тогды, коли Спаситель прійшовъ на свѣтъ.

ЗЕЛЕНЕ ВОЛОСЄ.

Мѣдь мае такій вплывъ на людскій орґанізмъ, що люде занятї въ фабрикахъ выробôвъ мѣдяныхъ достають зелене волосє. Але таке волосє могуть дôстати лишь тї робôтники, котрї довшій часъ працюють въ подôбныхъ фабрикахъ. Найчастѣйше зеленѣе волосє въ такихъ робôтниковъ на бородѣ, на головѣ не такъ часто, а замѣтнымъ есть то, що бровы нѣколи не будуть зеленї. Зелене зафарблене волосє увидатняєсь лѣпше въ людей зъ яснымъ, якъ въ людей зъ темнымъ або чорнымъ волосємъ. Така зеленковатôсть не дасть ся усунути нѣ мытємь нѣ жадными хемичными средствами. Лишь тогды, якъ робôтники перестануть робити въ такихъ фабрикахъ, дôстають первѣстну фарбу свого волося. Але не всѣ люде пôдлягають тому вплывови мѣди. Бувъ случай, що волосє певного робôтника, котрый черезъ 27 лѣтъ занимавъ ся полѣтурою мосяжныхъ предметôвъ, остало незмѣнне (мосяжь есть мѣшанина мѣди зъ цинкомъ). Бувъ знову выпадокъ, що робôтникъ зъ бѣлымъ волосємъ доперва 5 мѣсяцѣвъ потôмъ, якъ переставъ робити въ фабрицѣ выробôвъ мѣдяныхъ, дôставъ зелене волосє. То значить, що зелене зафарблене волося зависить вôдъ орґанізму людского и вôдъ того, якъ довго хто працювавъ въ фабрицѣ выробôвъ зъ мѣди. Зъ звѣрятами дѣе ся то само. Оденъ баранъ, що заходивъ собѣ часто до такои фабрики, пивъ радо воду, въ котрôй чистилась мѣдь, и бувъ выставленый на дѣлане пары зъ мѣди, въ протягу кôлькохъ лѣтъ порôсъ зовсѣмъ зеленою вовною.

ЗВѢРЯТА, КОТРЇ ПЛАЧУТЬ.

Смѣхъ належить до чоловѣка, та не належить плачь. Єсть бо богато звѣрятъ, котрї »ллють дрôбнї слезы«. Найбôльше плачуть звѣрята, котрї пережувають, то-жь и не дармо говорить ся: ревешь якъ корова. Крôмъ пережувачѣвъ плачуть: медвѣдь, жирафа, африканьска антильопа, песъ, дельфінъ (звѣря живуче въ мори), фока, навѣть слонь. Видно, що и звѣрята мають чутє и велику прикрôсть имъ робить той хто ихъ мучить, бе, та надъ ними збыткуесь.

— Въ Аляскѣ знайшли недавно зубъ слоня 12 стôпъ 10 ц. довгій а 300 фунтôвъ ваги. Зубъ той находить ся теперь въ однôмъ музею въ Санъ Франціско.

— Оденъ нѣмецкій математикъ выраховавъ, що весь золото, яке находить ся въ океанахъ, представляе вартôсть $1,450,000,000,000,000. Кôлько-жь разомъ?

— Кажуть, що ґумовї печатки (rubber stamps) и ножички, якї уживають кондукторы до »пунчованя« тікетôвъ, знанї були людямъ ще 1000 лѣтъ передъ Христомъ.

— Въ Сполуч. Державахъ Америки есть 159 такихъ мѣстъ, котрї мають бôльше якъ по 25,000 мешканцѣвъ; въ самôй нашôй Пенсилвеніи есть такихъ мѣстъ 18; 38 мѣстъ мають по высше 100,000 мешкан. По 200,000—300,000 мешканцѣвъ мають мѣста: Ню Орлінсъ, Детройтъ, Мілвоки, Вашинґтонъ, Нюаркъ, Джерзи Сити, Луісвилъ, Минеаполісъ; 5 мѣстъ мають межи 300,000—400,000 мешкан: Клівляндъ, Бофало, С. Франсиско, Сінсінети, Питсборґъ; высше 500,000 мешкан. мають Ст. Луісъ, Бостонъ, Балтіморъ; надъ оденъ миліонъ мають Шікаґо и Филаделфія; высше 3 миліоны — Ню Йоркъ.

— Листы зъ Парижа до Берлина доручають ся теперь пневматичными рурами въ протягу однои и пôвъ годины, а часомъ и за 35 м.

— Столиця повѣту Лакованна называла ся за часôвъ президента Лінколна „Sleepy Hollow", опôсля Скрентонія, а теперь Скрентонъ.

— Минувшого року было въ Америцѣ 1,002 народныхъ банковъ, до котрыхъ вложило 5,898,091 людей 2,389,719,954 доляровъ грошей. Банки мали зыску $206,798,255.

— Въ Швеціи »стріткары« дуже рѣдко затримують ся на улици; навѣть женщины призвычаили ся зручно скакати, коли возы въ бѣгу.

— Лѣкарѣ выпайшли нове средство „Eucaine", котре впущене за шкôру лагодить бôль при операціяхъ. Средство то оказало ся дуже успѣшнымъ въ филаделфійскихъ шпиталяхъ.

— Зъ ню-йорскихъ портôвъ выѣхало недавно тому 21 Американцѣвъ до Арґентины (полуднева Америка), де займуть ся хованємъ худобы въ долинѣ рѣки Platt.

— Въ Нѣмеччинѣ есть одно мѣсточко »Маркнайкірхенъ«, котрого всѣ мешканцѣ 15,000 люда не занимають ся нѣчимъ иншимъ, якъ выробомъ скрипокъ.

— Англійскї ґазеты принесли недавно вѣсть, що въ лѣсахъ гôръ уральскихъ (Росія) натрафали на одно мѣсточко, котрого мешканцѣ говорять незнаною нѣкому мовою, мають свôй осôбный устрôй громадскій, не знають нѣчь за податки и т. д.

— Перзы вѣрують, що людскї слезы суть добрымъ лѣкарствомъ на хроничнї (задавненї) слабости. Въ разѣ похорону дôстае кождый участникъ губку, нею утирае слезы, а опôсля несуть єи до своихъ священникôвъ, котрї выдушують воду до фляшочокъ. Въ иншихъ знову народôвъ есть звычай на похоронѣ добре впити ся. Котрый звычай лѣпшій?

— Найглубшї майны находять ся въ Бельґіи, 1150 метрôвъ глубоко. Инжинеры доказують, що спосôбъ, якимъ нынѣ выдобувають угле, окаже ся невôдповѣднымъ, если треба-бъ выдобувати угле зъ глубины 1500 метрôвъ.

— Минувшого року переслала Western Union Telegraph компанія 63 миліоны депешь. На кождôй депешѣ мала пересѣчно 6 цт. зарôбку.

— Въ Фредеріксбурґъ, Па. працюе въ сорочкарни 80-лѣтна Кейти Мілеръ. Мае бути еще здорова и жвава, якъ неодна молода дѣвчина.

— Зъ кулькою въ крижахъ черезъ 20 лѣтъ ходивъ Джемсъ Б. Ферґусонъ зъ Лекстинґтонъ, Кентоки. Вытягнули ю за помочію лучѣвъ Рентґена безъ всякои трудности, бо кулька була заросла грубымъ мясомъ мушкулярнымъ.

— Урядъ еміґраційный въ Ню Йорку завернувъ назадъ до Европы двохъ грецкихъ монахôвъ, Симеона и Натанаила, котрї высланї своимъ епископомъ на колекту до Америки прибули до Ню Йорку майже безъ цента.

БОЯЗНЬ У ДѢТЕЙ.

Дѣти боять ся бôльше всего »страшного«, якъ старшї. Найбôльше боять ся громôвъ, потôмъ вужѣвъ; дальше боять ся чужихъ людей, темноты, огню, смерти, домашныхъ звѣрятъ, воды, комахъ, страхôвъ. Дѣвчата боять ся бôльше, якъ хлопцѣ. У хлопцѣвъ боязнь росте вôдъ 7-го року до 15-го, а у дѣвчатъ вôдъ 4-го до 17-го. Страхôвъ боять ся черезъ рôжнї дурнї оповѣданя старшихъ, котрї оповѣдаючи дѣтямъ про страхи, и самї не знають, яку кривду роблять дѣтямъ. По найбôльшôй части дѣти думають, що страхи суть бѣлї, та що своеи силы уживають на те, щобы за дѣтьми вганяти и ихъ лапати.

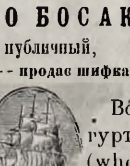
ОБРАЗИВЪ НЕ ВПРОСТЪ.

Судія: — Отже оскарженый назвавъ васъ осломъ?

Оскаржучій: — Такъ цѣлкомъ нѣ, але вôнъ назвавъ мою доньку телятемъ.

— Якъ князь російскій Салтиковъ отримавъ по своѣй матерѣ спадокъ вартости 10 міліоп. рублѣвъ, то плативъ въ однôй французкôй перворяднôй реставраціи черезъ 10 днѣвъ за кождый обѣдъ по 3.000 рубл., а за то, що поцѣлувавъ жѣнку реставратора 1000 рублѣвъ.

Толстой. Воскресеніе. Романъ, 85 цнт. въ оправѣ	$1.35
„ Воскресеніе съ рис. въ 2 т.	$2.20
въ оправѣ	2.75
„ Жизнь и ученіе Іисуса	13
„ Что такое искусство	21
„ О борьбѣ со зломъ	21
Финляндскій разгромъ- Сборникъ	40
Студенческое движеніе	43
Сибирякъ Студенческое движеніе въ Россіи	8
Зибаровъ. О сожженіи оружія	16
Конференція въ Гаагѣ	11
Гопсъ. Правда о библіи	31
Рабочее дѣло въ Россіи	17
Очерки изъ исторіи англ. раб. союзовъ	22
Что такое государственный преступникъ	8
Листки Свободнаго Слова, Нр. 13 14 по	16
Свободная мысль Нр. 4 и 5, 1899, Нр. 1—4 1900 по	11
Наканунѣ Нр. 11—16 по	11

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.